

פרפראות פאר

יומא דרחל אמנו י"א חשון תשע"ו

מנעי קולך מבכי הסבר
למה כאן צוה ה' את
הברכה בלשון מניעה

אל מה רמז הנביא באומרו
על רחל ועיניך מדמעה

רחל מסרה נפשה על
גאולתן של ישראל בשעה
שנולד ישכר

ביאור הלשון ושבנו בניס
לגבולם שהוא האחדות

ביאור כמה וכמה דיוקים
בתפילת רחל אמנו

רמז יש בפסוק קול ברמה
נשמע
על הגאולה העתידה

רחל מבכה על בניה
היה צ"ל רחל בוכה

ביאור השינוי מרבים
ליחיד בכתוב על בניה כי
איננו

בניה, כמ"ש הנביא (איכה א' ט"ז) על
אלה אני בוכיה, את מי

היתה עושה רחל שגם יבכה, שנקט
בלשון מבכה,

כתב רש"י, (ירמיהו פרק ל"א פסוק י"ד),
בד"ה **רחל מבכה על בניה**, **מדרש**
אגדה אמר, שהלכו **אבות ואמהות**
לפייס את הקדוש ברוך הוא על
שהעמיד מנשה דמות בהיכל ולא
נתפייס,

נכנסה רחל אמרה לפניו רבונו של עולם
רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי ב"ו,
הוי אומר רחמיך מרובים, והלא אני
הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה
שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא
בשבילי, **כשבאתי ליכנס לחופה**,
הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי
אלא שמסרתי לה סימני,

אף אתה, אם הכניסו בניך צרתך בביתך
שתוק להם, אמר לה, יפה למדת
סנגוריא **יש שכר לפעולתך ולצדקתך**
שמסרת סימנך לאחותך, עכ"ל רש"י,

מבואר ברש"י, דהפירוש "רחל מבכה"
שהיתה באה בראש משלחת של אבות
ואמהות לבקש רחמים על בניה, ולזה
מכוון הכתוב רחל מבכה, שהוא פועל
יוצא, **לאבות ואמהות**,

* * * * *

על בניה כי איננו

ביאור השינוי מלשון רבים ללשון יחיד

כתיב, "מאנה להנחם על בניה כי
איננו",

יש לדייק, בשינוי הלשון, בין לשון
רבים ללשון יחיד, על בניה הוא לשון
רבים, כי איננו הוא לשון יחיד, ואיך
אמר הכתוב על בניה כי איננו, היל"ל
על בניה כי אינם,

ביאור כמה וכמה דיוקים בתפילת רחל אמנו

כתיב (ירמיה ל"א י"ד), "כה אמר ידוד
קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל
מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי
איננו",

"כה אמר ידוד מנעי קולך מבכי ועיניך
מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם ידוד
ושבו מארץ אויב",

"ויש תקוה לאחריתך נאם ידוד ושבו
בנים לגבולם"

קול ברמה נשמע רמז יש בפסוק על הגאולה העתידה

כתיב, "כה אמר ידוד קול ברמה
נשמע", פירוש (רש"י מצודות), **ברמה**,
בשמי מרום נשמע קול,

יש לדייק, דלא מצינו כינוי לשמים
בשם רמה, רק במקום זה, שמכנה
הנביא את השמים בלשון רמה,

יש לומר, דכאן רמז הנביא ירמיה על
הגאולה העתידה, ע"ד שאה"כ (ישעיה
מ"ו י') "**מגיז מראשית אחרית**",
שתהיה כמו **גאולת מצרים**, לקיים מה
שנאמר (מיכה ז' ט"ו) כימי צאתך מארץ
מצרים אראנו נפלאות, ובגאולת
מצרים כתיב, (שמות י"ד) ובני ישראל
יצאים ביד רמה,

ואפשר לומר דלכך רמז הנביא
בנבואתו, קול ברמה, שבני ישראל יהיו
נגאלים ביד רמה.

* * * * *

רחל מבכה על בניה היה צ"ל רחל בוכה

כתיב, "רחל מבכה על בניה", הלשון
מבכה הוא לשון פועל יוצא, היה צ"ל
רחל בוכה על בניה, או רחל בוכיה על

ועיניך מדמעה אל מה רמז הנביא באומרו על רחל ועיניך מדמעה

כתיב, "כה אמר ידוד מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה" וגו',

כתיב (בראשית כ"ט י"ז) ועיני לאה רכות,

יש להבין, אל מה רמז הנביא באומרו
על רחל, "ועיניך מדמעה",

איתא בגמרא (בבא בתרא קכ"ג ע"א), רב
אמר, לעולם רכות ממש, ולא גנאי הוא
לה, אלא שבח הוא לה,

שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני
אדם שהיו אומרים, שני בנים יש לה
לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה
לגדול וקטנה לקטן, והיתה יושבת על
פרשת דרכים ומשאלת, גדול מה
מעשיו, איש רע הוא, מלסטם בריות,
קטן מה מעשיו, איש תם יושב אוהלים,
והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה,

איתא בגמרא (מגילה י"ג ע"ב, ב"ב קכ"ג
ע"ב), מאי צניעות היתה בה ברחל,
דאמר לה, מינסבא לי, אמרה ליה אין,
מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה,

אמר לה אחיו אנא ברמאות, אמרה
ליה, ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא,
אמר לה אין, (שמואל ב כ"ב כ"ז) "עם
נבר תתבר ועם עקש תתפל",

אמר לה ומאי רמיותא, אמרה ליה אית
לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי
מקמה, **מסר לה סימנים**, כי מטא
ליליא אמרה, השתא מיכספא אחתאי
מסרתינהו ניהלה, והיינו דכתיב ויהי
בבקר והנה היא לאה, מכלל דעד
השתא לאו לאה היא, אלא מתוך
סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע
עד השתא, ע"כ,

ובכך מנעה רחל, את בכייתה של לאה
אחותה,

לפי"ז אפשר לומר, דלכך רמז הנביא
באומרו על רחל, כה אמר ידוד מנעי
קולך מבכי ועיניך מדמעה, לפי שרחל
היתה זאת שמנעה את דמעתה של

אפשר לבאר, כי על זה היה דוה ליבה
של רחל אמנו, על כך שבניה אינם
באחדות ויש ביניהם מחלוקות
ומריבות, וע"ז אמר הכתוב על בניה
בלשון **רבים**, והיתה מבכה, כי איננו,
כי אינם מאוחדים, בלשון **יחיד**,

* * * * *

מנעי קולך מבכי הסבר למה כאן צוה ה' את הברכה בלשון מניעה

כתיב "כה אמר ידוד מנעי קולך
מבכי",

יש לדייק, למה כאן צווה ה' את
הברכה בלשון **מניעה**, **מנעי קולך**, מה
שלא מצינו במקומות אחרים שצווה ה'
את הברכה בלשון זה, אלא בלשון כי
קרובה ישועתי לבוא, ועוד. וכאן צווה
ה' את הנחמה בלשון **מניעה**,

אפשר לבאר, עפ"י מה **דאיתא במדרש**
(רבה בראשית פרשה פ"ד פסקה י"י) מאן
קאים ליה **משתיקותא** דאימא קמה,
(פירוש ששתיקתה של אימו היא שעמדה
לזכותו) "והנה קמה אלומתי", (פירוש
אלומתי מלשון שתיקה). ע"כ, ומכיוון
והיא **שתקה**, אמר לה הקב"ה בלשונה,
המשיכי לשתוק **ומנעי קולך**.

איתא במדרש (תנחומא ויצא פרק ו'), רחל
תפשה **בשתיקה**, עמדה זרעה **בשתיקה**,
ראתה סבלונותיה ביד אחותה **ושתקה**,

בנימין בנה, האבן שלו מן האפוד
ישפה, יודע במכירת יוסף ושותק, וזהו
ישפה יש לו פה ושותק,

שאול בן בנה, ואת דבר המלוכה לא
הגיד לו (שמואל א),

אסתר, אין אסתר מגדת מולדתה
(אסתר ג),

א"ר יהודה, גדולה **שתיקה**, שבזכות
שתיקתה של רחל, זכתה והעמידה שני
שבטים בישראל אפרים ומנשה יתר על
השבטים, ע"כ,

* * * * *

מפעולתה שעשתה למסור נפשה על
בניה, משם נולד **יששכר**, וזהו, **יש שכר**
לפעולתך,

לאה, ע"י שמסרה את הסימנים ללאה,
לפיכך נתבשרה בגאולת בניה, בלשון
ועיניך מדמעה,

* * * * *

* * * * *

ושבו בנים לגבולם

ביאור הלשון ושבנו בנים לגבולם שהוא
האחדות

כתיב ויש תקוה לאחרייתך נאם ידוד,
ושבו בנים לגבולם,

יש לבאר, הדיבור אשר דיבר ה' בדבר
גאולת בניה של רחל, בלשון **ושבו בנים**
לגבולם, מה שלא מצינו בהבטחת
גאולה במקום אחר בלשון זה,

עפ"י מה שביארנו לעיל, כי בכייתה
של רחל על **בניה**, היתה, על כי **איננו**,
כלומר שבניה אינם באחדות, רק יש
מחלוקות ביניהם,

מבואר, כי שורש כל המחלוקות
המלחמות והמריבות שיש בעולם,
שורשם בכך שאין אדם מסתפק במה
ששייך לו בתוך גבולו, ובמה שיש לו,
אלא רוצה גם מחוץ לגבולו ששייך לו
שיהיה שלו, כמ"ש (קהלת רבה פרשה ג' י')
"יש לו מנה רוצה מאתיים"

ולפי שבכתה רחל על כך שיש מחלוקות
ביניהם, על כך הובטחה "**ושבו בנים**
לגבולם", **כלומר**, שכל אחד יהיה
מרוצה בתוך **גבולו**, ואינו רוצה במה
שאינו שלו, ובכך יבוא שלום על ישראל.

* * * * *

כי יש שכר לפעלתך

רחל מסרה נפשה על גאולתן של ישראל
בשעה שנולד ישכר

כתיב, "כה אמר ידוד מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך,

כתיב (בראשית מ"ח ז'), ואקברה שם
בדרך אפרת הוא בית לחם, כתב
ברש"י מחז"ל, שתהא לעזרה לבניה
כשיגלה אותם נבזראדן, ויצאת רחל
על קברה ובוכה ומבקשת עליהם
רחמים שנא' (ירמיה ל"א) קול ברמה
נשמע וגו'

כתיב (בראשית ל' ט"ז) ותאמר לאה כי
שכר שכרתוך וגו', ובשל פעולה זאת **לא**
נקברה רחל במערת המכפלה, כי אם
על אם הדרך היא בית לחם,

מבואר, כי ע"י פעולתה של רחל בעת
לידת יששכר, גרמה שלא תיקבר
במערת המכפלה, ומסרה נפשה עבור
בניה, כמו שאמרו ז"ל, שתהא לעזרה
לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, ויצאת
רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם
רחמים שנא' (ירמיה ל"א) קול ברמה
נשמע וגו'

אפשר לומר, שלזה רמז הכתוב (ירמיה
ל"א ט"ו) **יש שכר לפעולתך**, כלומר,

לקבלת העלון הערות והארות ניתן לפנות אל "מכון פאר" פקס 03-6161777

מייל yud10@017.net.il נייד 0527-616166